

ÖSTERSUNDS KOMMUN

Kommunala pensionärsrådets protokoll

2023-04-05

Kl. 13:00 – 15:30

”Framtiden”, Sollidenvägen 64 B

Plats och tid

”Framtiden”, Sollidenvägen 64 B, onsdagen den 5 april kl 13:00 – 15:30

Paragrafer

§§ 1 - 8

Beslutande

Anton Waara, S, Kommunstyrelsen
Margareta Winberg, S, Vård- och omsorgsnämnden
Tord Lundin, C, Tekniska nämnden
Gertrud Nygren, PRO
Katrín Wallin, PRO
Rut Larsson, PRO
Margareta Halvarsson, SPF
Christina Bondelid, SKPF
Britt Wikman, SKPF
Karin Ivarsson, Visions pensionärssektion

Närvarande ej tjänstgörande ersättare

Lise Hjemgaard Svensson, M, Vård- och omsorgsnämnden
Christina Hedin, V, Miljö- och samhällsnämnden
Carina Holmgren, PRO
Linda Rebane, PRO
Hildegun Forslund, SPF
Marit Borg, SPF
Eva-Britt Frånlund, SKPF

Övriga närvarande

Magnus Eriksson, sekreterare
Linnéa Ling, utredare, § 2
Emilie Olofsson, uppdragsstrateg, § 2
Jeanette Olovsson, mötesplatsledare, § 4
Eva Norman, mötesplatsledare, § 4
Bodil Evertsson, medicinskt ansvarig rehab, § 7
Isabella Estlind, medicinskt ansvarig sjuksköterska, § 7

Utses att justera

Britt Wikman med Christina Bondelid som ersättare

Justering

2023-04-19

Underskrifter

Ordförande

Anton Waara

Justerare

Britt Wikman

Sekreterare

Magnus Eriksson

Justering av Kommunala pensionärsrådets protokoll från den 5 april 2023 har tillkännagivits genom publicering på Östersunds kommuns hemsida.

Förvaringsplats: Vård- och omsorgsförvaltningen

Ärendelista

§ 1

Val av ordförande för mandatperioden 2023 – 2026 samt vice ordförande för 2023 5

§ 2

Granskning av psykisk ohälsa bland äldre 6

§ 3

Val av representant till jury för Vård- och omsorgsnämndens kvalitetspris 8

§ 4

Information om anhörigstöd och Äldredagen i oktober som Vård- och omsorgsförvaltningen behöver hjälp med att arrangera..... 9

§ 5

Datum för öppna beredningsmöten under 2023 10

§ 6

Arbete mot ofrivillig ensamhet enligt uppdrag i ”Strategi för ett Östersund för alla 2022 – 2027” (Age-friendly cities and communities) 11

§ 7

Vård- och omsorgsnämndens kvalitetsrapport för 2022 och information om nämndens plan för uppföljning av verksamheten (kvalitén) 15

§ 8

Övriga frågor 20

§ 1

Val av ordförande för mandatperioden 2023 – 2026 samt vice ordförande för 2023

Inför den nya mandatperioden 2023 – 2026 behöver Kommunala pensionärsrådet utse en ny ordförande för hela perioden samt en ny vice ordförande för 2023. Posten som vice ordförande byts med representant från de olika föreningarna varje nytt år.

Anton Waara föreslås som ordförande.

Linda Rebane föreslås som vice ordförande.

Kommunala pensionärsrådet beslutar att välja Anton Waara till ordförande för mandatperioden 2023 – 2026 och Linda Rebane utses till vice ordförande för 2023.

§ 2

Granskning av psykisk ohälsa bland äldre

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna har revisionskontoret genomfört en granskning avseende psykisk ohälsa bland äldre under 2022.

Revisionens granskning gör bedömningen att Vård- och omsorgsnämnden bedriver ett arbete med att förebygga och uppmärksamma psykisk ohälsa bland äldre men att arbetet inte fullt ut är ändamålsenligt. Bedömningen grundar sig bland annat på:

- Nämnden har uppdrag och aktiviteter kopplat till psykisk ohälsa som även följs upp löpande. Flera av aktiviteterna har försenats och kommer inte att kunna genomföras under 2022.
- Brister har identifierats gällande planering av insatser för att förebygga psykisk ohälsa.
- Nämndens rutiner och arbetssätt för att uppmärksamma psykisk ohälsa är inte helt tillfredsställande.
- Nämnden har utmaningar med att säkerställa personalförsörjningen.

Revisionen har gett ett antal rekommendationer till nämnden för att åtgärda eventuella brister.

Linnéa Ling, utredare och Emilie Olofsson, uppdragsstrateg kom till Kommunala pensionärsrådet för att redogöra för det yttrande och de åtgärder som planeras för att förbättra detta arbete mot psykisk ohälsa.

Revisionen rekommenderar nämnden att förtydliga hur de olika styrdokumenterna ska brytas ned och tillämpas i verksamheten.

- Alla dokument berör inte alla
- Forskningsprojekt: Östersunds kommuns styrmodell

Revisionen rekommenderar nämnden att utveckla uppföljning och analys av det förebyggande arbetet samt kartlägga psykisk ohälsa bland äldre.

- Egen kartläggning inom Östersunds kommun
- Uppföljning på makro-nivå

Revisionen bedömer att former för kommunikation och information både till medborgaren och medarbetaren kan utvecklas.

- Bra information till medborgare och pågående dialog
- Information till medarbetare kan förbättras
- Nya insidan

Enligt revisionsrapporten behöver nämnden säkerställa att biståndshandläggare beaktar och dokumenterar den enskildes psykiska ohälsa, samt följer upp biståndsbedömda insatser årligen.

- Se över verksamhetssystem
- Utveckla utredningsmallen
- Uppdatera rutiner och riktlinjer

Revisionen rekommenderar nämnden att säkerhetsställa att samtliga medarbetare har en kompetensutvecklingsplan och att den bland annat rör psykisk ohälsa.

- Det finns en välkänd kompetensförsörjningsproblematik
- Enheten för personal och kompetens
- Utbildningsbehov baspersonal

Revisionen rekommenderar nämnden att förbättra samverkan med andra nämnder och regionen.

- Pågående samverkan med Kultur- och fritidsnämnden och Social- och arbetsmarknadsnämnden
- Regionen: Få verkstad av befintliga överenskommelser

KPR påpekar vikten av sammabete mellan Kommun och Region både för att uppmärksamma psykisk ohälsa samt att inte övermedicinera när det kanske vore bättre med andra insatser.

§ 3

Val av representant till jury för Vård- och omsorgsnämndens kvalitetspris

Enligt riktlinjen för Vård- och omsorgsnämndens kvalitetspris ska dess jury ha en representant från Kommunala pensionärsrådet. Ledamot behöver nu väljas för mandatperioden 2023 – 2026.

Priset delas årligen ut till en eller flera personer eller verksamheter som har nominerats till priset.

Kvalitetsprisjuryn består av sex personer:

- Ordförande i Vård- och omsorgsnämnden
- Vice ordförande i Vård- och omsorgsnämnden
- Ytterligare två ledamöter från Vård- och omsorgsnämnden
- En ledamot från Kommunala pensionärsrådet
- En ledamot från Vård- och omsorgsnämndens Dialogforum för funktionshinderområdet

Carina Holmgren, PRO, föreslås som representant.

Kommunala pensionärsrådet beslutar att Carina Holmgren, PRO, utses till representant i juryn för Vård- och omsorgsnämndens kvalitetspris.

§ 4

Information om anhörigstöd och Äldredagen i oktober som Vård- och omsorgsförvaltningen behöver hjälp med att arrangera

Jeanette Olovsson och Eva Norman, mötesplatsledare, kom till Kommunala pensionärsrådet för att berätta om anhörigstöd samt informera om Äldredagen den 1 oktober 2023 som de vill ha hjälp med och få inspel från pensionärsföreningarna.

Jeanette och Eva berättar kort om vilka former av anhörigstöd som finns inom Vård- och omsorgsförvaltningens verksamhet. Demensteamet, drop-in avlösning på Mötesplatserna samt anhörigstöd/avlösning i hemmet.

De berättar även om Äldredagen den 1 oktober som de önskar få inspel om.

Föreningsrepresentanter har fått kontaktuppgifter för att kontakta mötesplatsledarna och ge inspel om önskemål för dagen.

Föreningarna ser att det är viktigt att det är ett samarbete mellan föreningarna och Mötesplatserna runt om i kommunen för att inte konkurrens ska uppstå.

§ 5

Datum för öppna beredningsmöten under 2023

Kommunala pensionärsrådet behöver fastställa datum för de öppna beredningsmötena under 2023. Mötena bör vara ca. tre veckor innan det ordinarie mötet.

Rådet fastställer preliminärt dessa datum för de öppna beredningsmötena under 2023.

11 maj

6 september

5 oktober

21 november

Mötena kommer att hållas
mellan ca. 10:00 – 12:00

§ 6

Arbete mot ofrivillig ensamhet enligt uppdrag i ”Strategi för ett Östersund för alla 2022 – 2027” (Age-friendly cities and communities)

Bakgrund

I juni 2022 fastställde Kommunfullmäktige ett styrdokument som heter ”Strategi för att ett Östersund för alla 2022 – 2027 (Age-friendly cities and communities)”.

I det styrdokumentet finns ett delstrategiområde som handlar om att ”Utveckla nya former av social gemenskap och delaktighet”.

Kommunen ska möjliggöra social gemenskap och delaktighet för äldre och personer med funktionsnedsättning genom att:

- utveckla mobila mötesplatser som riktar sig till både äldre och personer med funktionsnedsättning, i samarbete mellan Vård- och omsorgsnämnden, Social- och arbetsmarknadsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden och de berörda målgrupperna.
- **utveckla nya arbetsformer/insatser för att motverka ofrivillig ensamhet, i samarbete mellan Vård- och omsorgsnämnden, Social- och arbetsmarknadsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Region Jämtland-Härjedalen och civilsamhället**
- utreda om s.k. Fontänhus ska etableras i Östersund för personer med psykisk ohälsa/psykiska funktionsnedsättningar
- anordna fler och nya aktiviteter (inklusive åldersintegrerade aktiviteter) på kommunens mötesplatser för att locka nya besökare

Utifrån strategidokumentet fastställde Kommundirektören i december 2022 en handlingsplan med aktiviteter som ska genomföras under år 2023 – 2027.

En av aktiviteterna kopplat till att ”Utveckla nya arbetsformer/insatser för att motverka ofrivillig ensamhet” är att undersöka förutsättningar för och utforma ett förslag till samverkansprojekt mellan Östersunds kommun och Region Jämtland-Härjedalen kring bland annat ”social aktivitet på recept” i syfte att motverka ofrivillig ensamhet. Förslaget ska därefter presenteras för berörda politiker i de båda organisationerna.

Vad pågår kopplat till det aktuella uppdraget?

Åsa Wallin, verksamhetsutvecklare inom Vård- och omsorgsförvaltningen, har påbörjat en dialog med Folkhälsoenheten i Region Jämtland-Härjedalen om ett eventuellt samverkansprojekt kring att motverka ofrivillig ensamhet och hur det i så fall skulle kunna utformas. Även Svenska kyrkan har kontaktat Åsa och önskar samverka kring ofrivillig ensamhet i någon form.

Det har även förts en dialog med Umeå universitet som visat intresse för att forska på resultatet från ett sådant samverkansprojekt.

Tanken med ett sådant samverkansprojekt är att få hjälp av regionen att identifiera personer som känner sig ofrivilligt ensamma och som därefter kan slussa vidare till specifik samordnare i kommunen och/eller civilsamhället, beroende på vad den aktuella personen skulle vilja göra.

Region Jämtland-Härjedalen träffar genom sina hälsocentraler nästan alla medborgare, medan Vård- och omsorgsförvaltningen i första hand träffar dem som kontaktar oss för att de är i behov av förvaltningens insatser. Regionen har därmed bättre möjligheter att identifiera medborgare som känner sig ofrivilligt ensamma.

Region Jämtland-Härjedalen införde under fjolåret så kallade ”Riktade hälsosamtal”. Alla som fyller 40, 50, 60 eller 70 år får en inbjudan till ett hälsosamtal på sin hälsocentral.

Inför hälsosamtalet får de som vill ha ett hälsosamtal lämna prover och besvara en enkät med olika frågor, i den enkäten ingår även frågor kopplat till psykisk hälsa. Vid hälsosamtalen samtalar distriktssköterskan utifrån resultaten från både provsvar och enkät (man pratar om personens

levnadsvanor och om hur hen kan hitta sätt att ta hand om sin hälsa och minska risken att bli sjuk i framtiden).

De riktade hälsosamtalen skulle därmed kunna vara ett tänkbart sätt att identifiera personer som känner sig ofrivilligt ensamma.

Distriktssköterskorna skulle dock behöva veta var de kan slussa dessa personer vidare när de identifierat dem. En tanke som diskuterats är att – i likhet med Storbritanniens arbetssätt kring ofrivillig ensamhet – införa en ”hälsolots” i kommunen som distriktssköterskorna kan hänvisa vidare till och som i nästa steg kan hjälpa de berörda personerna att hitta en lämplig social aktivitet/ socialt sammanhang (via kommunens mötesplatser eller föreningslivet).

Åsa Wallin önskar inhämta synpunkter från Kommunala pensionärsrådet:

- Hur ser Kommunala pensionärsrådet på det som beskrivits ovan?
- Rådet ser positivt på de åtgärder som ses över.
- Har man några tankar/medskick kring det upplägg som diskuterats?
- Rådet önskar en redovisning av hur forskning på området ser ut och vilka som drabbas mest av ofrivillig ensamhet. Finns någon lokal hjälplinje, i allmän regi eller av privata aktörer eller föreningslivet? Föreningarna skulle kanske vara intresserade av att ta ansvar inom detta område i framtiden.
- Och vill pensionärsorganisationerna ingå som en aktiv samverkanspart i ett eventuellt samverkansprojekt?
- Ja, föreningarna är intresserade av att ingå som en samarbetspartner i arbetet mot ofrivillig ensamhet. Ledamöterna från föreningarna kommer att få möjlighet att utse vem/vilka som ska delta från de olika föreningarna som är intresserade.

Vad händer framåt?

Regionen och kommunen har ett inbokat möte med forskaren i Umeå den 31 mars, för att få information om hur man arbetat kring detta i andra kommuner. Därefter planerar Åsa att bjuda in Folkhälsoenheten, representanter för olika förvaltningar samt intresserade aktörer från civilsamhället till ett möte för att diskutera hur man tillsammans samverka kring denna fråga. Vi ser gärna att någon eller några representanter från pensionärsorganisationerna i KPR också deltar vid ett sådant möte.

Föreningsledamot framför att möjligheten för att arrangera ”Seniorkollo” bör ses över.

§ 7

Vård- och omsorgsnämndens kvalitetsrapport för 2022 och information om nämndens plan för uppföljning av verksamheten (kvalitén)

Bodil Evertsson, medicinskt ansvarig rehab och Isabella Estlind, medicinskt ansvarig sjuksköterska, kom till Kommunala pensionärsrådet för att redogöra om Vård- och omsorgsnämndens Kvalitetsrapport för 2022 samt även berätta lite om nämndens Rutin för uppföljning av verksamheten (kvalitén). Kvalitetsrapporten har tidigare skickat ut till ledamöterna i Kommunala pensionärsrådet, även Patientsäkerhetsberättelse för 2022 har skickats ut separat.

Patientsäkerhetsberättelse:

- ska upprättas av vårdgivaren årligen (3 kap §10 Patientsäkerhetslagen)
- är en redovisning av strategier, mål och resultat av arbetet med att förbättra patientsäkerheten
- MAS (medicinskt ansvarig sjuksköterska), MAR (medicinskt ansvarig för rehabilitering), NAD (nutritionsansvarig dietist) och verksamhetschef HSL (Hälso- och sjukvårdslagen) beslutar om mål och strategier.

Patientsäkerhetsberättelse 2022 sammanfattning resultat:

SÄBO (15 av 19 enheter har svarat)

- Riskbedömning för undernäring och tryckskada minskar något jämfört med 2021.
- Riskbedömning för fall och försämrad munhälsa ökar jämfört med 2021.
- Fallhändelser ökar jämfört med 2021 efter att ha minskat två år i rad. Antalet rapporterade antalet höftfrakturer är lika som 2021.
- Dokumenterade utredningar i hälsojournalen för skyddsåtgärder HSL (passiva larm, sänggrind mm mm) ökar.

Hemtjänst och hemsjukvård (12 av 14 enheter har svarat)

- Knappt hälften av alla medborgare har registrerade riskbedömningar för fall, undernäring, tryckskada och dålig munhälsa.
- Fallhändelser och fallskador ligger på samma nivå de senaste tre åren.
- Projektet "Tidiga rehabinsatser"- Majoriteten upplever att rehabiliteringsinsatserna bidragit till ökad delaktighet, trygghet och ökad ork i vardagen.

LSS- och SoL-bostad (21 av 30 enheter har svarat)

- Årlig HOV (hälso- och vårdplanering för att kartlägga risker för försämrad hälsa) har genomförts hos 50 % av medborgare på LSS- och SoL-bostad
- Andelen medborgare med skyddsåtgärder HSL (passiva larm, sänggrind mm) minskar under 2022. Dokumenterade utredningar finns för i stort sett alla förskrivna skyddsåtgärder HSL (hälso- och sjukvård).

Kvalitetsrapport:

Syfte:

Att ge Vård- och omsorgsnämnden och förvaltningsledningen en överblick över kvaliteten i de olika verksamheterna.

En sammanställning av kvaliteten i verksamheterna (interna och externa utförare) utifrån tre olika delar:

1. Myndighetsenhetens systematiska uppföljningar av individbeslut
2. Utförarnas egenkontroller av den egna verksamheten
3. Uppdragsenhetens kvalitetsgranskningar

Uppdragsenhetens kvalitetsuppföljningar

Tidigt varningssystem

- träffar 2 ggr/mån för att fånga upp signaler om kvalitetsbrister

Uppföljningsmodell i 3 nivåer:

Nivå 1 – årlig genomgång av verksamhetens egenkontroller

Nivå 2 – dokumentationsgranskning av ex. genomförandeplaner, avvikelser och hälsojournal

Nivå 3 – djupgranskning, genomgång av kvalitetskrav utifrån intervju med personal och ledning

Sammanfattning Kvalitetsrapport 2022

Medborgarnas nöjdhet (Socialstyrelsens brukarundersökning)

SÄBO (45% svarsfrekvens)

- 75% är mycket nöjda sammantaget med sitt boende
- 90% är nöjda med personalens bemötande
- 80% känner sig trygga på sitt boende

Hemtjänst (53% svarsfrekvens)

- 87% är mycket nöjda med den hemtjänst de får
- 97% är nöjda med personalens bemötande
- 87% känner sig trygga att bo hemma med hemtjänst

Medborgarnas nöjdhet:

Sektor funktionshinder (Verksamheternas egna medborgarundersökningar)

Medborgarnöjdhet mellan 70 – 85%, vissa verksamheter upp till 92%.

Myndighetsenheten (53% svarsfrekvens, Socialstyrelsens brukarundersökning)

73% svarat att deras beslut är anpassade efter deras behov.

Sammanfattning:

Lagefterlevnad

- Verksamheternas egenkontroll visar generellt en god lagefterlevnad.
- Många verksamheter uppger att de inte uppfyller krav om bemanning och kompetens.
- Loggkontroller i Viva (journalssystem) genomförs inte enligt krav.

Risker och avvikelser

- Avvikelse SoL (Socialtjänstlagen) hemtjänst har ökat kraftigt- ej genomförda insatser relaterat till pandemin.
- Minskat antal avvikelser HSL (alla verksamheter) utebliven läkemedelsdos och rehabinsats efter införandet av digital signering.

Goda exempel från verksamheten 2022

Ett SÄBO har schemalagt sociala aktiviteter som "gubbfika", "stickningscafé" och planteringsträffar. Enheten har även ett samarbete med frivilligorganisationer som tillsammans ansvarar för olika sociala aktiviteter på det särskilda boendet.

En LSS-bostad har genomfört en studiecirkel i samarbete med vuxenskolan ”Mitt val”.

Daglig verksamhet LSS - Medborgare som arbetar med lagerhållning på Hjälpmedelsrekonden får betydligt större delaktighet i verksamheten genom att använda en app. Hinder som uppstår vid läs- och skrivsvårigheter kan överbryggas.

Identifierade utvecklingsområden

Verksamheternas absolut största utmaning i närtid är kompetensförsörjningen.

Utveckla de verksamhetssystem, riktlinjer och rutiner som personalen jobbar med så att det blir enkelt och effektivt att göra rätt.

Förvaltningsledningens prioriterade områden:

- Utveckla hur förvaltningen arbetar med individens målsättningar enligt IBIC-modellen (Individens behov i centrum) och säkerställa introduktion av nya medarbetare i IBIC
- Utveckla förvaltningens ledningssystem för kvalitet

§ 8

Övriga frågor

- *Förändring av lägsta ålder för servicetjänster enligt befogenhetslagen.*
Från och med 2023-01-01 så är lägsta ålder för servicetjänster såsom ”fixartjänster”, digital hemguide, leverans av portionsmat med mera 69 år från tidigare 68 år. Detta utifrån lagändring.
- *Motion – Inför ytterligare nivåer på grundbidraget för pensionärsföreningar.*
Vård- och omsorgsnämnden har en politisk motion under behandling gällande nivåer för föreningsbidragets grundbidrag. Vård- och omsorgsförvaltningen kommer att föreslå att detta utreds ytterligare inför revidering av Riktlinjerna som kommer att gälla från 2024. Rådet önskar också att verksamhetsbidraget ses över för att uppmuntra till aktiviteter.
- *Potentiellt samverkansprojekt med SISU och Region Jämtland Härjedalen (Senior Sport School)*
Kommunala pensionärsrådet informeras om ett eventuellt kommande samarbetsprojekt mellan Riksidrottsförbundet-SISU Jämtland-Härjedalen och Folkhälsoenheten på Region Jämtland Härjedalen om att genomföra ett pilotprojekt där personer över 60 år erbjuds delta i ett program där man under ett visst antal veckor får prova på olika fysiska aktiviteter hos de lokala idrottsföreningarna. Rådet kommer att få mer information om projektet om det blir aktuellt.
- *Eventuellt nytt statsbidrag snart igen.*
Det kommer att bli aktuellt med det statsbidrag som tidigare redogjorts för gällande arbete mot ofrivillig ensamhet.
- Kommunala pensionärsrådet vill uppmärksamma att de motsätter sig det förslag om att införa elsparkcyklar i Östersunds stad. Detta för att det kan komma att skapa osäkerhet i trafiken, särskilt för gångtrafikanter.
- Kommunala pensionärsrådet önskar att det ses över vilka möjligheter föreningarna skulle kunna ha att få tillgång till kommunens lokaler för att ha möten och aktiviteter. Frågan lyfts eventuellt till kommunens jurister samt till Barn- och utbildningsförvaltningen/nämnden och Kultur- och fritidsförvaltningen/nämnden.